

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Козубовська І.В.

завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, професор
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
0502704071, kozub@hotmail.com,

Товканець О.С.

доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
0990033821, tovkanec@rambler.ru

Метою підготовки майбутніх учителів початкових класів у закладах вищої освіти є формування в них професійної компетентності. Професійну компетентність учителя початкової школи конкретизовано як здатність до педагогічної діяльності, організації навчально-виховного процесу у початковій школі на рівні сучасних вимог; здатність результативно діяти, ефективно розв'язувати стандартні та проблемні професійні задачі, що виникають у процесі навчання, виховання й розвитку учнів початкової школи. Основу цієї здатності становить єдність теоретичної і практичної готовності педагога до здійснення педагогічної діяльності, що виявляється у наявності системи знань, умінь, ціннісних ставлень до професійної діяльності та досвіді їх реалізації на практиці.

Необхідною умовою набуття майбутніми вчителями початкової школи професійної компетентності є належний рівень розвитку в них загальних компетентностей: загальнонавчальної, інформаційно-аналітичної, дослідницько-практичної, комунікативної, громадянської, етичної, соціокультурної, компетентності міжособистісної взаємодії, адаптивної, рефлексивної, здоров'язбережувальної та інформаційно-комунікаційної компетентностей. Що стосується вчителя, який здобуває ступінь магістра,

важливою є також управлінська компетентність, тобто він має володіти вміннями і навичками управління.

Відомо, що ефективність освітнього процесу в значній мірі залежить від особливостей управління (менеджменту).

Менеджмент (англ. «management» – управляти) – специфічний вид діяльності, спрямованої на досягнення певних передбачених цілей виробничо-господарською(науковою, освітньою) організацією чи установою, яка функціонує в ринкових умовах, шляхом раціонального використання її матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. У спрощеному розумінні менеджмент – це вміння досягти поставленої мети, використовуючи працю, інтелект, мотиви поведінки інших людей. В англійських країнах поняття «менеджмент» тлумачать як спосіб та манеру спілкування з людьми, владу та мистецтво керівника, вміння організувати ефективну роботу управлінського апарату, організаційну побудову системи управління та ін.

Менеджмент є практичною професійною діяльністю і водночас специфічною наукою, яка виокремилася в самостійну галузь в кінці XIX-го на початку XX-го століття.

Педагогічний менеджмент, як окремий вид менеджменту, розкриває особливості управління в галузі освіти. Менеджер освіти – це керівник освітньої установи, чи конкретного структурного підрозділу в галузі освіти, який є професійним управлінцем, має відповідний рівень компетентності і свідомо застосовує науково обґрунтовані прийоми, засоби впливу на людей у професійній діяльності.

У програмі «Освіта» визначено магістральну лінію управління – забезпечення оптимальних умов функціонування освітньої галузі, створення системного механізму її саморегуляції на загальнонаціональному, регіональному, місцевому рівнях та у навчально-виховних і наукових установах освіти, формування ринку інтелектуальних ресурсів і освітніх послуг, забезпечення реалізації стратегічних завдань реформування освіти.

Демократизація освіти передбачає демократизацію управлінської діяльності її керівників, формування демократичного стилю управління, наявність та ефективність функціонування колегіальних органів, продуктивного співробітництва.

Відповідно до кола обов'язків і повноважень керівників поділяють на: лінійних, які очолюють організацію чи її виробничі підрозділи; функціональних, які очолюють функціональні підрозділи управління, тобто організаційно об'єднані групи фахівців з певної функції чи групи функцій управління.

Конкретний зміст та обсяг знань, що вимагаються від керівника, залежить від його посадових функцій, проте у будь-якому випадку компетентність передбачає, насамперед, фахові знання, а також знання з психології, педагогіки, права, інформатики, менеджменту.

Аналіз наукової літератури [1; 2; 3] засвідчує, що, незалежно від рівня, на якому перебуває керівник, існують певні вимоги до його особи: профільна вища освіта освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», а в багатьох випадках «магістр»; загальні знання у сфері управління організацією; компетентність у технології виробництва і в галузі виробництва, до якої належить організація, зокрема, в галузі освіти; володіння навичками адміністрування і підприємництва, ринковим мисленням і поведінкою, здатність до ініціативи, уміння розподіляти ресурси організації; прийняття обґрунтованих і компетентних рішень на основі погодження з підлеглими керівниками і працівниками та розподіл їхньої участі у реалізації цих рішень; наявність практичного досвіду і знань щодо аналізу ситуації в сфері освіти, де працює або має намір працювати дана організація; уміння аналізувати діяльність конкурентів; уміння передбачати тенденції розвитку, особливості попиту, заходи державного регулювання освіти у своїй країні і за рубежом.

Важливе значення для майбутніх магістрів в галузі освіти має ознайомлення їх зі стилями керівництва.

Існують різні класифікації стилів керівництва. Незважаючи на різноманітність пропонуваніх класифікацій, найбільш поширеним сьогодні є поділ стилів керівництва на : авторитарний, демократичний і ліберальний. Ці стилі виокремлені на основі рівня зосередженості у керівника функцій керівництва і участі його і колективу у прийнятті рішень. Так, авторитарний стиль керівництва передбачає жорстке керівництво. Це – накази, інструкції, розпорядження, які не підлягають обговоренню і узгодженню, а повинні чітко і неухильно виконуватися. Керівник авторитарного стилю визначає всю діяльність колективу, прописує всі технічні прийоми і дії. Для цього стилю характерна чітка постановка мети діяльності, енергійна форма розпоряджень і наказів, нетерпимість до всього, що не відповідає думці керівника. Члени колективу перебувають у стані невизначеності, вони ознайомлені тільки з частковими завданнями. Контакти в колективі зведені до мінімуму, в основному здійснюються за посередництва керівника.

Інший стиль керівництва – демократичний, при якому колектив в тій чи іншій мірі долучається до організації діяльності. Керівник дозволяє членам колективу брати участь у визначенні змісту і завдань діяльності, розвиває відносини між підлеглими з метою уникнення внутрішньої напруги в колективі, створює атмосферу ділового співробітництва. Всі члени колективу в основному ознайомлені з завданнями і етапами діяльності, їм може бути запропоновано кілька способів досягнення мети, в тому числі враховуються пропозиції рядових членів колективу. Керівник проявляє об'єктивність в оцінці досягнень підлеглих. Дуже вдало характеризують позицію такого керівника в колективі : «перший серед рівних». Його влада необхідна для організації діяльності колективу, раціонального виконання виробничих завдань, але не базується на наказах, розпорядженнях, покараннях. Керівник є доступним для підлеглих, які охоче спілкуються з ним. Надання підлеглим достатньої свободи та ініціативності сприяє формуванню у них соціально зрілої поведінки.

Ліберальний стиль керівництва передбачає мінімум розпоряджень, наказів, інструкцій керівника. Він зазвичай надає необмежену свободу

колективу і втручається в організацію діяльності колективу тільки в разі необхідності, особливо, якщо його попросять це зробити. Навіть у цих випадках керівник обмежується порадами, а не наказами чи розпорядженнями. Дуже рідко підлеглим робляться зауваження, чи застосовуються якісь заходи покарання.

У процесі професійної підготовки майбутні магістри знайомляться також з особливостями управлінського спілкування, документальним забезпеченням управлінської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хміль Ф.І. Основи менеджменту: Підручник / Ф.І.Хміль. – К.: Академвидав, 2007. – 576 с.
2. Кулініч І.О. Психологія управління : підручник / І.О.Кулініч. – К.: Знання, 2011. – 415 с.
3. Яковенко В.Б. Менеджмент і маркетинг: навч. посібник / В.Б.Яковенко. – К.: Вид-во Європейського у-ту. – 2007. – 144 с.